STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY CHRISTINE STIX-HACKL přednesené dne 28. června 2005 [1]

I – Úvod

1. V této první věci dotýkající se výkladu nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 [2] (dále jen „nařízení") má Soudní dvůr v podstatě objasnit právní účinky jazykových pravidel tohoto nařízení, a to zvláště pro případ, kdy příjemce doručované písemnosti uplatní své právo dle článku 8 nařízení, a to odmítnout přijetí písemnosti, jež má být doručena, z důvodu jejího chybějícího překladu do úředního jazyka přijímajícího členského státu. Je nutné předeslat, že se jedná o žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se právního aktu podle hlavy IV Smlouvy o ES, a tedy podle článku 68 ES ve spojení s článkem 234 ES.

2. Za účelem zdokonalení a urychlení zasílání a doručování soudních a mimosoudních písemností [3] zavedlo nařízení zejména přímý postup mezi tak zvanými odesílajícími a přijímacími subjekty a přitom stanovilo jazykové pravidlo, které by mělo vyhovovat rozdílným zájmům žalobce a žalovaného. Doručování tak má být dle tohoto pravidla – právě za účelem zjednodušení a urychlení postupu – možné také bez překladu doručované písemnosti; příjemci je za to v určitých případech [4] přiznáno právo přijetí z důvodu chybějícího překladu odmítnout. Toto je předmětem sporného jazykového pravidla v článku 8 nařízení, přičemž dle znění tohoto ustanovení zůstává nevyjas-

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (Úř. věst. L 160, s. 37; Zvl. vyd. 19/01, s. 227).

3 — Viz například šestý bod odůvodnění : „Účinnost a rychlost soudního řízení v občanských věcech vyžaduje, aby zasílání soudních a mimosoudních písemností mezi místními orgány určenými členskými státy probíhalo přímo a rychle", jakož i osmý bod odůvodnění: „K zajištění účinnosti tohoto nařízení je možnost odmítnout žádost o doručení písemnosti omezena na výjimečné situace".

4 — Pokud není taková písemnost vyhotovena v jazyce přijímajícího členského státu nebo v jazyce odesílajícího členského státu, který adresát zná. Toto jazykové pravidlo nenabízí příjemci komplexní ochranu v tom smyslu, že nezáleží na jeho případné neznalosti jednoho z těchto jazyků, jak právem zdůrazňuje Komise, když poukazuje na to, že nařízením zamýšlená ochrana příjemce ve vztahu k jazyku vychází z abstraktního přístupu, který má za následek, že jsou myslitelné případy, kdy příjemci přísluší právo odmítnout přijetí, ačkoliv rozumí obsahu doručované písemnosti, a naopak případy, kdy mu toto právo nepřísluší, ačkoli obsahu doručované písemnosti nerozumí. Viz například Vanheukelen, „Le règlement n° 1348/2000 – Analyse et évaluation par un praticien du droit", in *Le droit processuel et judiciaire européen –Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003, s. 208 a tam uvedená poznámka pod čarou 56.

něno, jaké právní účinky jsou spojeny s oprávněným uplatněním práva příjemce přijetí odmítnout. O tyto právní účinky jde v otázkách předložených Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko).

II – Právní rámec

4. Článek 5 nařízení č. 1348/2000 stanoví:

„1. Odesílající subjekt, kterému žadatel odešle písemnost k zaslání, upozorní žadatele na to, že adresát může odmítnout písemnost přijmout, pokud není v jednom z jazyků stanovených v článku 8.

2. Žadatel nese veškeré náklady na překlad před zasláním písemnosti, aniž je dotčeno jakékoliv případné následné rozhodnutí soudu nebo příslušného orgánu o hrazení těchto nákladů."

3. Sporné je zvláště, zda první zaslání nebo doručení může mít právní účinky i přes uplatnění práva na odmítnutí přijetí písemnosti, a pokud ano, pak podle jakých pravidel se řídí následné doručení chybějícího překladu. Jedná se zde zjevně o mezeru v úpravě nařízení č. 1348/2000 [5]. Praktický význam těchto otázek, souvisejících s obecnějším problémem zhojení vad přeshraničního doručování, se jeví být podstatným [6].

5. Článek 8 nařízení č. 1348/2000 uvádí pod nadpisem „Odmítnutí přijmout písemnost":

„1. Přijímající subjekt vyrozumí adresáta o tom, že může odmítnout přijmout písemnost určenou k doručení, pokud je v jiném jazyce než v jednom z těchto jazyků:

a) v úředním jazyce přijímajícího členského státu nebo v případě, že

5 — Je nesporné, že otázka právních účinků oprávněného odmítnutí přijetí zůstala záměrně otevřená. Viz důvodová zpráva k Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie (Úř. věst. 1997, C 261, s. 26 a násl.): „Úmluva neobsahuje žádné ustanovení týkající se právních účinků odmítnutí přijetí na základě použitého jazyka; o této otázce tedy mají rozhodovat příslušné soudy."

6 — Literatura tu a tam zmiňuje „nepříjemný problém zhojení vad přeshraničního doručování", viz např. Stadler, „Förmlichkeit vor prozessualer Billigkeit bei Mängeln der internationalen Zustellung?", poznámka k Vrchnímu zemskému soudu Jena, 2.5.2001 – 6 W 184/01, *IPRax 2002*, 282. Viz také Mignolet, „Le contenu des règles de procédure issues des règlements communautaires et leur sanction", v: *Le droit processuel et judiciaire européen – Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003, s. 329 a uvedené odkazy.

v daném členském státě je několik úředních jazyků, v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků místa doručení, nebo

b) v jazyce odesílajícího členského státu, který adresát zná.

2. Pokud je přijímající subjekt uvědoměn o tom, že adresát odmítá písemnost přijmout podle odstavce 1, neprodleně o tom uvědomí odesílající subjekt prostřednictvím potvrzení uvedeného v článku 10 a vrátí [mu] žádost a písemnosti, pro které byl vyžádán překlad."

6. Ohledně data doručení zní článek 9 nařízení č. 1348/2000 takto:

„1. Datum doručení písemnosti podle článku 7 je datum, kdy je písemnost doručena podle právních předpisů přijímajícího členského státu, aniž je dotčen článek 8.

2. Musí-li však být písemnost doručena v určité lhůtě v souvislosti s řízením, které bylo zahájeno nebo probíhá v odesílajícím členském státě, bere se v úvahu ve vztahu k žadateli datum stanovené právními předpisy tohoto členského státu.

3. Každý členský stát se ze závažných důvodů může na přechodné období pěti let odchýlit od odstavců 1 a 2 tohoto článku.

Přechodné období může být členským státem každých pět let obnovováno z důvodů týkajících se jeho právního systému. Členský stát informuje Komisi o obsahu odchylky a o okolnostech případu."

7. Článek 19 nařízení č. 1348/2000 se týká nedostavení se žalované strany k soudu a stanoví:

„1. Pokud mělo být do jiného členského státu za účelem doručení zasláno soudní předvolání [návrh na zahájení řízení] nebo obdobná písemnost podle tohoto nařízení a žalovaná strana se nedostavila, přeruší soud řízení, dokud nebude zjištěno:

a) že písemnost byla doručena způsobem předepsaným vnitrostátními právními

předpisy přijímajícího členského státu pro doručení písemností v soudním řízení v daném státě osobám, které se nacházejí na jeho území, nebo

b) že písemnost byla skutečně doručena žalované straně nebo do místa jejího bydliště jiným způsobem, který stanoví toto nařízení;

a že v obou těchto případech byla písemnost doručena nebo dodána s dostatečným předstihem k tomu, aby se žalovaná strana mohla obhajovat."

III – Skutkový stav a řízení

8. Toto řízení o předběžné otázce vychází z právního sporu před nizozemským soudem mezi německým žalobcem s bydlištěm v Nizozemsku, Götzem Lefflerem, a společností podle německého práva Berlin Chemie AG usazenou v Německu (dále jen „Berlin Chemie").

9. G. Leffler podal dne 21. června 2001 v řízení před Rechtbank Arnhem návrh na vydání předběžného opatření za účelem zrušení různých zajištění jeho majetku.

10. Tento návrh byl dne 13. července 2001 zamítnut. Proti tomuto rozhodnutí podal G. Leffler odvolání k Gerechtshof Arnhem. Berlin Chemie byla poté písemně předvolána dne 7. srpna 2001 k jednání.

11. Na základě procesní chyby však musela být Berlin Chemie dne 9. srpna 2001 předvolána znovu. K jednání stanovenému na 23. srpna 2001 se Berlin Chemie nedostavila.

12. Řízení o návrhu G. Lefflera na vydání rozsudku pro zmeškání bylo přerušeno, neboť předvolání nesplňovalo podmínky Wetboek von burgerlijke Rechtsvordering (nizozemského občanského soudního řádu) a nařízení.

13. Novým písemným předvoláním ze dne 7. září 2001 byla Berlin Chemie předvolána k jednání u Gerechtshof konanému dne 9. října 2001. Berlin Chemie se však opět ke stanovenému jednání nedostavila.

14. Řízení o vydání rozsudku pro zmeškání bylo opětovně přerušeno do okamžiku předložení skutečností prokazujících, že byly splněny podmínky článku 19 nařízení ohledně doručování. Příslušné dokumenty byly Gerechtshof předloženy na jednání k organizaci řízení konaném dne 4. prosince 2001.

15. Rozsudkem ze dne 18. prosince 2001 byl návrh zamítnut, zvláště bylo odmítnuto vydání rozsudku pro zmeškání proti Berlin Chemie s odůvodněním, že nebyly splněny podmínky článku 8 nařízení.

16. G. Leffler podal proti rozsudku u Hoge Raad kasační opravný prostředek. Zde namítal, že Gerechtshof měl vydat bez dalšího rozsudek pro zmeškání, a podpůrně se domnívá, že soud měl určit nové datum jednání a nařídit, aby Berlin Chemie byla na ten den předvolána, prostřednictvím opravy případných chyb v předchozím předvolání.

17. Dle názoru Hoge Raad nevyplývá ani z článku 8 ani z jiného ustanovení nařízení, jaké právní důsledky jsou spojeny s odmítnutím přijmout písemnost ze strany příjemce uvedeným v čl. 8 odst. 1. Z toho předkládající soud vyvodil, že v podstatě přicházejí v úvahu dvě možnosti výkladu: buď je možné nedostatek v doručení napravit, nebo je třeba mít v případě vadného doručení za to, že k žádnému doručení nedošlo.

18. Hoge Raad der Nederlanden požádal Soudní dvůr rozhodnutím ze dne 17. října 2003, doručeným kanceláři Soudního dvora dne 20. října 2003, dle článku 234 ES o rozhodnutí o následujících předběžných otázkách:

„1) Je třeba čl. 8 odst. 1 nařízení (ES) č. 1348/2000 vykládat v tom smyslu, že v případě odmítnutí adresáta přijmout písemnost z důvodu nedodržení pravidla stanoveného tímto ustanovením, pokud jde o jazyk, má odesílatel možnost tento nedostatek napravit?

2) V případě záporné odpovědi na první otázku, je právním důsledkem odmítnutí přijmout písemnost to, že doručení je zbaveno jakéhokoli účinku?

3) V případě kladné odpovědi na první otázku:

a) V jaké lhůtě a jakým způsobem musí být překlad sdělen adresátovi? Platí požadavky stanovené nařízením, pokud jde o doručování písemností, rovněž pro zaslání překladu, nebo je způsob jeho zaslání libovolný?

b) Vztahuje se na možnost napravit nedostatek vnitrostátní procesní právo?"

IV – Právní posouzení

A – *Všeobecné poznámky k nařízení č. 1348/2000*

1. K účelu nařízení

19. Účelem nařízení je především zdokonalení a urychlení zasílání soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních mezi členskými státy, které mají být doručeny do jiného členského státu [7]. Toto zdokonalené a urychlené zasílání písemností má nepřímo sloužit „řádnému fungování vnitřního trhu" [8].

20. Je nutné uvážit, že zasílání a doručování písemností se nachází v oblasti střetu požadavků zajištění spravedlnosti [9], ochrany žalovaného [10] a hospodárnosti řízení [11]. Uskutečnění shora uvedených cílů je problematické v té míře, v níž urychlení zasílání písemností může jít na vrub ochrany žalovaného, zejména když již není zajištěno, aby si mohl žalovaný efektivně připravit svou obhajobu – ať již z jazykových, časových nebo jiných důvodů. Ochrana žalovaného zase nemůže vést k tomu, aby byl žalobce připraven o svého zákonného soudce – zejména tím, že žalovaný může zmařit doručení.

21. K tomu se připojují dále hlediska suverenity, pro která je mimo jiné nutno rozhodnout, jak dalece je stát připraven rezignovat na „formální" cesty doručování – například ve prospěch moderních doručovacích forem, jako je například poštovní doručování [12], resp. jak dalece je stát při-

7 — Srov. zvláště druhý bod odůvodnění nařízení č. 1348/2000 (citovaný ve druhé poznámce pod čarou 2).

8 — Druhý bod odůvodnění nařízení č. 1348/2000.

9 — Též a právě ve smyslu práva na zákonného soudce dle čl. 6 odst. 1 EÚLP.

10 — Ve smyslu zachování práv obhajoby. Ne náhodou stanoví čl. 6 odst. 3 písm. a) EÚLP, že „každá žalovaná osoba [...] má zejména právo být v co možná nejkratší lhůtě v *jazyce, kterému rozumí*, podrobně poučena o povaze a důvodu proti ní vzneseného obvinění". (kurziva provedena autorem tohoto stanoviska)

11 — Tak zní úvodní formulace Heße v: „Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum", *NJW 2001*, 15.

12 — Potvrzení státní suverenity – zejména v rámci doručování prostřednictvím úřadů – mohou samozřejmě doplnit další aspekty: poštovní doručování v mezinárodním právním styku nepředstavuje pouze zřeknutí se úředního zasílání a doručování, nýbrž právě také sníženou ochranu žalovaného, pokud není zajištěno, že účinnost doručení s ohledem na použitý jazyk je podmíněna možností skutečného zjištění obsahu zasílané písemnosti.

praven fungovat jako „prováděcí pomocník" jiného státu při doručování písemností.

22. Funkční úprava doručování mezi členskými státy tak vyžaduje vyvážení těchto odporujících si zájmů.

23. Toto vyvážení se ukazuje o to důležitějším, pokud se dotýká právních hodnot, které jsou chráněny obecnými zásadami práva Společenství. Připomeňme nyní jen, že ustanovení odvozeného práva Společenství, a tím i jeho cíle, je nutné dle ustálené judikatury vykládat pokud možno tak, aby odpovídala Smlouvě o ES a obecným zásadám práva Společenství [13].

24. Obecné právní zásady v sobě zahrnují zvláště základní práva, jejichž dodržování má dle ustálené judikatury Soudní dvůr zajišťovat [14]. Přitom zohledňuje společné ústavní tradice členských států a pokyny, které dávají mezinárodní úmluvy o ochraně lidských práv, na jejichž uzavření se členské státy podílely nebo ke kterým přistoupily. Mezi ně náleží mimo jiné Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod [15], jak také uvádí čl. 6 odst. 2 EU.

25. Z této oblasti ochrany, kterou má zajišťovat Soudní dvůr, se vyvinula zásada spravedlivého procesu [16], která sice také vyžaduje zrychlené řízení, ale zvláštní pozornost věnuje rovnosti zbraní účastníků řízení. Současně ale zahrnuje i ochranu podle EÚLP, a tím i základní právní zásady, právo na zákonného soudce (čl. 6 odst. 1) a práva obhajoby (čl. 6 odst. 3). Ustanovení nařízení je třeba vykládat ve světle těchto zásad, zvláště pokud se jedná o nařízení týkající se procesního práva, neboť účelem procesního práva je právě zabezpečit vyrovnání zájmů účastníků řízení. Nařízení je proto třeba přednostně posuzovat z hlediska vyrovnání zájmů, což potvrzuje i historie jeho vzniku.

2. Ke vzniku nařízení

26. Ochrana vnitrostátního žalobce před zdlouhavým doručováním do zahraničí – zvláště prostřednictvím fikce doručení –

13 — Viz jen rozsudky ze dne 25. listopadu 1986, Klench a další (201/85 a 202/85, Recueil, s. 3477, bod 21), ze dne 21. března 1991, Rauh (C-314/89, Recueil, s. I-1647, bod 17), a ze dne 28. ledna 1999, Wilkens (C-181/96, Recueil, s. I-399, bod 19).

14 — Viz zejména rozsudek ze dne 28. března 2000, Krombach (C-7/98, Recueil, s. I-1935, bod 25).

15 — Srov. rozsudek ze dne 15. května 1986, Johnston (222/84, Recueil, s. 1651, bod 18). Viz také již rozsudek ze dne 28. října 1975, Ruttili (36/75, Recueil, s. 1219, bod 32).

16 — Rozsudek ve věci Krombach (citovaný v poznámce pod čarou 14), bod 26.

stála v popředí mezinárodního procesního práva [17]. Státní suverenita, která je v mezinárodním právu vysoce ceněná, neumožňovala až do vypracovaní zvláštních instrumentů doručování v mezinárodním právním styku jinak – pokud vůbec – než diplomatickou cestou.

27. Tento systém byl doplněn mezinárodními úmluvami, což vzhledem k blízkosti této tématiky k státní suverenitě sotva překvapí. Těmito úmluvami byl vytvořen postup pro mezinárodní zasílání a doručování písemností, současně však byla málo zohledněna hlediska efektivity – v neposlední řadě vzhledem k nutnému respektování státní suverenity.

28. Vzorem byla – právě v rámci harmonizace procesních pravidel na evropské úrovni – Haagská úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (dále jen „Haagská úmluva") ze dne 15. listopadu 1965. Tato úmluva zlepšila na jedné straně tradiční systém doručování diplomatickými cestami tím, že vytvořila možnost doručování s pomocí ústředních orgánů; na druhé straně převzala Haagská úmluva ochranu žalovaného a stanovila zvláště ve svém článku 15 a následujících, že rozsudek pro zmeškání smí být vydán pouze tehdy, pokud je prokázáno, že písemnost určená k doručení žalovaného skutečně zastihla a že mu byla zabezpečena dostačující lhůta, aby si mohl připravit obhajobu.

29. V evropském soudním prostoru bylo sice úlohou Bruselské úmluvy [18] z roku 1968 koordinovat konkurující si řízení mezi členskými státy a zajišťovat volný pohyb rozsudků. Ohledně zasílání procesních písemností se však Bruselská úmluva omezila v článku IV svého dodatkového protokolu na odkaz na nedávno předtím uzavřenou Haagskou úmluvu.

30. Bylo nutné konstatovat, že volný pohyb rozsudků na vnitřním trhu ztroskotává na doručování [19], aby mohla být nastartována nová politická iniciativa. V této souvislosti je třeba uvážit, že doručování písemností je i v právním styku uvnitř Společenství podrobeno dvojí soudní kontrole: poprvé v rozhodovacím řízení s ohledem na možnost, že v daném případě může být vydán rozsudek pro zmeškání, když se (cizozemský) žalovaný nedostaví ke stanove-

17 — Viz k tomu právně-srovnávací pojednání od Heße, op. cit., s. 16 a násl.

18 — Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (konsolidované znění v Úř. věst. C 27 ze dne 26. ledna 1998, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva").

19 — Viz Heß, op. cit., s. 17 a násl., a tam citovanou poznámku pod čarou.

nému jednání, později však také v uznávacím řízení – pokud má být rozsudek pro zmeškání uznán v jiném členském státě [20]. V obou řízeních může dojít k projednání možných vad doručení – se zpožděními, která to přináší, a s tím souvisejícími nejistotami nebo rozpory.

31. Rada vypracovala na základě aktu ze dne 26. května 1997 [21] Úmluvu o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie a doporučila ji členským státům k přijetí v souladu s jejich ústavními pravidly.

32. Nařízení se zakládá ve své podstatě na této úmluvě, která již nevstoupila v platnost, protože Amsterodamská smlouva prostřednictvím začlenění do práva Společenství těch částí tzv. třetího pilíře, které se týkají soudní spolupráce v občanských věcech, vytvořila nová kompetenční pravidla v článcích 61 ES a 65 ES. Tím se stala úmluva překonanou. Pravidla však byla téměř identicky převzata [22], takže nařízení je třeba vykládat s přiměřeným zohledněním úmluvy společně s důvodovou zprávou [23].

33. Jazykové pravidlo v čl. 8 odst. 1 Evropské úmluvy o doručování odpovídá jazykovému pravidlu v čl. 8 odst. 1 nařízení. S ohledem na snahu o urychlení zasílání písemností bylo – v neposlední řadě proto, aby byly šetřeny náklady spojené s překlady [24] – připuštěno doručení v jazyce, který neodpovídá úřednímu jazyku přijímacího státu, totiž v jazyce odesílajícího státu, pokud tomuto jazyku rozumí příjemce písemnosti. Dosah tohoto jazykového pravidla byl zjevně v jednáních předmětem sporu: na jedné straně požadovala mezi jinými Francie, aby došlo k co nejrozsáhlejší harmonizaci předpisů o doručování, zatímco jiné státy, jako napří-

20 — Článek 27 bod 2 Bruselské úmluvy.

21 — Úř. věst. C 261 ze dne 27. srpna 1997, s. 1 (dále jen „Evropská úmluva o doručování"). Rada vzala na vědomí důvodovou zprávu k úmluvě (již citovanou v poznámce pod čarou 5) v den vyhotovení úmluvy. Tato důvodová zpráva je obsažena na straně 26 tohoto Úředního věstníku.

22 — Viz např. pátý bod odůvodnění nařízení č. 1348/2000: „Měla by být však zajištěna souvislost výsledků jednání o uzavření úmluvy. Obsah tohoto nařízení je z podstatné části převzat z uvedené úmluvy."

23 — Právní teorie přijala úmluvu – a tomu přiměřeně i nařízení – obecně kriticky, zvláště proto, že se držela modelu úpravy mezistátního poskytování právní pomoci – tj. formální cesty doručování podle Haagské úmluvy – a tím postavila do popředí tuto formální cestu doručování dle článku 2 až 11 nařízení. Viz například Heß (citovaný v poznámce pod čarou 11), 15 (21 a násl..); Gsell, „Direkte Postzustellung an Adressaten im EU-Ausland nach neuem Zustellungsrecht", EWS 2002, 115 (116); Cordopatri, „Note sul regolamento CE n°1348/2000", v *Giurisprudenza di merito*, Vol. XXXVI (2004), 10, 2141 (2153); Frigo, „La disciplina comunitaria della notificazione degli atti in materia civile e commerciale: il regolamento (CE) n. 1348/2000", *Diritto processuale civile e commerciale comunitario*, 2004, 117 (str. 157).

24 — Meyer, „Europäisches Übereinkommen über die Zustellung", *IPRax 1997*, s. 401, 403.

klad Spolková republika Německo, upřednostňovaly vnitrostátní řešení. Nakonec byla zvolena střední cesta [25].

B – *K předběžným otázkám*

1. Úvodní poznámky ke způsobu přezkumu

34. Zasílání soudních písemností mezi členskými státy je ve většině případů spojeno s jazykovými problémy. Účinná obrana – a tím konečně zachování práv obhajoby a zaručení spravedlivého procesu – předpokládá možnost porozumět obsahu dotčených písemností, což zase může vyžadovat překlad.

35. Zasílání a doručování soudních a mimosoudních písemností v právním styku v rámci Společenství podle postupu stanoveného v článku 4 a následujících nařízení vyvolává praktické otázky nejen z důvodu nezbytné spolupráce orgánů z různých členských států, nýbrž také ve vztahu k jazykovým bariérám, které je nutno překonávat. K tomu přistupují právní otázky, v neposlední řadě pak ty, které mohou vzniknout na základě chybějící harmonizace procesního práva.

25 — Srov. bod 2 úvodu důvodové zprávy k úmluvě na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie (citované v poznámce 5).

36. Článek 8 odst. 1 nařízení č. 1348/2000, o jehož výklad byl Soudní dvůr požádán, stanoví jazykové pravidlo, které představuje zjednodušení v tom, že nevyžaduje systematické překládání zasílaných písemností. Tato výhoda odesílatele je ve smyslu rovnosti zbraní vyrovnána právem příjemce odmítnout přijetí písemnosti. Pokud však dojde k legitimnímu uplatnění tohoto práva odmítnout přijetí písemnosti [26], je nepopiratelné, že nařízení nezmiňuje právní důsledky, které uplatnění tohoto práva přináší [27].

37. Pokud jde o první předběžnou otázku, v níž se předkládající soud v podstatě táže na možnost nápravy nedostatku – zjevně následným doručením chybějícího překladu doručované písemnosti –, vyvstává dále otázka, jestli se taková možnost nápravy řídí dle práva Společenství nebo dle vnitrostátního práva.

26 — Na tomto místě není třeba zkoumat, jestli legitimní výkon práva odmítnout přijetí dle čl. 8 odst. 1 nařízení zahrnuje pouze ty případy, ve kterých chybí překlad zasílané písemnosti do jednoho z jazyků uvedených v tomto ustanovení, nebo předpokládá-li také posouzení ze strany příslušného vnitrostátního soudu toho, jestli je třeba považovat uplatnění tohoto práva za neoprávněné. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce k tomu neobsahuje příslušné informace. Rovněž v ní není zmíněno, jaké měřítko pro posuzování se má použít ve vztahu k jazykovým znalostem, pokud je – jako ve výchozím případě – žalovaný právnickou osobou. K těmto a dalším otázkám srov. Malan, „La langue de la signification des actes judiciaires ou les incertitudes du règlement sur la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires", *Petites affiches du 17 avril 2003*, s. 6.

27 — Viz výše, bod 2.

38. Pokud by mělo být rozhodující vnitrostátní právo, které by současně vylučovalo nápravu, pak by bylo nutné dodatečně zkoumat, zda by neměla být procesní autonomie každého členského státu omezena zásadou efektivity práva Společenství.

39. Pokud však je naopak možnost nápravy ve shora popsaném smyslu dána – buď dle vnitrostátního práva, nebo dle práva Společenství –, je pak nutné objasnit, jakým způsobem je nutné provést nápravu vadného doručení. Sporným je zvláště to, jaké důsledky má taková náprava pro případné procesní lhůty, které je nutno dodržet.

2. K otázce, jaké právní důsledky může vyvolat oprávněné odmítnutí přijmout písemnost

a) Argumenty účastníků řízení

40. *G. Leffler* je toho názoru, že k výkladu čl. 8 odst. 1 nařízení nemůže být použito Haagské úmluvy [28]. Naopak by mělo být použito Evropské úmluvy o doručování [29] spolu s důvodovou zprávou. G. Leffler připomíná, že příjemci přísluší právo odmítnout přijetí i dle této úmluvy. S jakými právními důsledky je však uplatnění tohoto práva spojeno, nelze z textu Evropské úmluvy o doručování vyčíst. Důvodová zpráva k této úmluvě podle něj naznačuje, že tyto právní důsledky je třeba určit dle vnitrostátního práva. Pokud tedy vnitrostátní právo stanoví možnost nápravy, čl. 8 odst. 1 nařízení není s takovou možností nápravy v rozporu – při zohlednění případných lhůt dle článku 19 nařízení.

41. Pro případ, že by Soudní dvůr upřednostňoval autonomní výklad čl. 8 odst. 1 nařízení, dovozuje G. Leffler, že nařízení má příjemce chránit pouze před doručením pro něj nesrozumitelného dokumentu, jehož právní účinky by byly k jeho tíži. Celé řízení však nemůže být paralyzováno. Absolutní neplatnost doručení neuskutečněného z jazykových důvodů překračuje nezbytnou ochranu žalovaného.

42. Chyby, které nejsou na straně žalobce, nýbrž například překladatelů nebo soudu, nemohou vést k zániku právního nároku žalobce. Neplatnost by vedla zvláště ke zmeškání lhůt na straně žalobce, což nemůže být ospravedlněno především tehdy, pokud by chyba nebyla způsobena jím. Ochrana žalovaného zajištěná článkem 19 nařízení je v tomto smyslu postačující.

28 — Citováno v bodu 28.

29 — Citováno v poznámce pod čarou 21.

43. *Berlin Chemie* naproti tomu uvádí, že neplatnost doručení neuskutečněného z jazykových důvodů vychází z článků 7, 8 a 9 nařízení. Tam uvedená vyjádření „všechna opatření nezbytná k doručení" a „odmítnutí přijmout písemnost" hovoří pro neplatnost doručení neuskutečněného z jazykových důvodů.

44. Berlin Chemie se dále odvolává na článek 6 EÚLP, podle něhož právní akty, kterým žalovaný nerozumí, nemohou mít žádné právní účinky. Akt, který nezpůsobuje žádný právní účinek, není „zhojitelný", nýbrž je neplatný, takže je nutné opětovné doručení, aby účinek vznikl. Podpůrně uplatňuje Berlin Chemie, že žalobce rozhodně nemá dostat více než jednu možnost nápravy případných opomenutí, zvláště tehdy, když jednal bez právní pomoci.

45. *Komise* uplatňuje, že nařízení má být vykládáno ve světle Evropské úmluvy o doručování [30], protože základní myšlenky této úmluvy jsou v nařízení obsaženy. Zohlednit je třeba také institucionální vývoj po vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost a postupné vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

46. Z bodů odůvodnění nařízení vyplývá, že je třeba brát v úvahu oprávněné zájmy všech účastníků řízení a současně dbát na nerušený průběh soudního řízení. Zvláštní důraz klade nařízení na efektivitu a urychlení soudního řízení.

47. Ohledně jazykového pravidla dle čl. 8 odst. 1 nařízení Komise uvádí, že vychází z abstraktního přístupu [31], takže odmítnutí přijmout písemnost nemůže být vždy odůvodněno naléhavými důvody ochrany žalovaného.

48. Komise také zdůrazňuje, že při nedodržení jazykového pravidla nevzniká povinnost odmítnout přijetí. Ze znění nařízení – zvláště z jeho čl. 8 odst. 1 [32] – nevyplývá, že by platnost doručení závisela na dodržení jazykového pravidla.

30 — Citováno v poznámce pod čarou 21.

31 — Viz poznámka pod čarou 4 výše.

32 — Komise zvlášť zdůrazňuje, že desátý bod odůvodnění nařízení, dle kterého „se doručení provádí v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků místa doručení nebo v jiném jazyce odesílajícího členského státu, kterému adresát rozumí", „z důvodů ochrany zájmů adresáta ", je v tomto smyslu v rozporu s jasným zněním článku 8 nařízení.

49. Z existence práva odmítnout přijetí dle čl. 8 odst. 1 nařízení se předně nedají vyvozovat žádné závěry ohledně platnosti postupu doručování. Chybějící úprava důsledků odmítnutí přijmout písemnost nevede dle názoru Komise nevyhnutelně k tomu, že je v této věci rozhodné vnitrostátní právo, ačkoli je třeba připustit, že v přípravných dokumentech k nařízení lze nalézt řadu náznaků v tomto smyslu.

50. Komise je toho názoru, že použití vnitrostátních právních předpisů v této souvislosti by vedlo k nejednotným právním důsledkům v členských státech, a tím i k právní nejistotě.

51. Komise tedy navrhuje autonomní stanovení právních důsledků odmítnutí přijmout písemnost, bez ohledu na omezený dosah příslušných orientačních pomůcek v textu samotného nařízení.

52. Komise nejprve zvažuje možnost upřít neuskutečněnému doručení jakékoli právní důsledky, což by však dle jejího názoru mohlo žalovaného nepřiměřeně privilegovat, v rozporu s vyrovnáním podmínek, o něž usiluje samo nařízení. Proti připuštění takové neplatnosti hovoří také neexistence odpovídajícího jednoznačného právního základu. Konečně, žalobce by to za jistých okolností připravilo o základní právo na zákonného soudce.

53. Komise proto zastává názor, že systematice nařízení, tedy zajistit řádný průběh soudního řízení, odpovídá řešení, kdy žalobci zůstává otevřena možnost „nápravy" neuskutečněného doručení následným dodáním chybějícího překladu. Pro to hovoří také znění i „užitečný účinek" čl. 8 odst. 2, dle kterého „[...] žádost a písemnosti, pro které byl vyžádán překlad, [jsou vráceny zpět]".

54. Stanovisko *německé vlády* se zakládá na názoru, že nařízení záměrně neupravuje právní důsledky ve vztahu k jazykovému pravidlu v čl. 8 odst. 1. Toto vyvozuje z historie vzniku předchozí úpravy v Evropské úmluvě o doručování. Rovněž s ohledem na rozsudek Lancray[33] je třeba posuzovat právní důsledky, a tedy i možnost nápravy, dle vnitrostátního práva.

33 — Rozsudek ze dne 3. července 1990, Lancray (C-305/88, Recueil, s. I-2725, bod 29 a násl.).

55. *Finská vláda* se připojuje v zásadě k názorům Spolkové republiky Německo. Dle jejího názoru vyplývá zejména z bodů odůvodnění Evropské úmluvy o doručování, že pokud jde o právní důsledky, je třeba v zásadě odkazovat na právo členských států.

56. *Nizozemská vláda* se odvolává na čl. 8 odst. 2 nařízení, který stanoví, že se vracejí pouze písemnosti, jež mají být přeloženy, a vyvozuje z toho, že u zbylé části, která se nevrací, je možné dosáhnout nápravy doručením v souladu s nařízením. Možnost nápravy vyplývá také z historie vzniku čl. 8 odst. 1 nařízení, neboť v důvodové zprávě k srovnatelnému článku 8 Evropské úmluvy o doručování je uvedeno, že první doručení, které nebylo uskutečněno z jazykových důvodů, může být v přiměřené lhůtě napraveno.

57. *Portugalská vláda* vychází z obdobného pojetí čl. 8 odst. 2 nařízení a navíc zdůrazňuje, že případné těžkosti v souvislosti se zasíláním písemností musí být řešeny v duchu loajální spolupráce mezi účastníky řízení.

58. Naproti tomu *francouzská vláda* vychází z úvahy, že v popředí nařízení stojí ochrana zájmů adresáta – což vyplývá zvláště z desátého bodu odůvodnění nařízení [34]. Při zohlednění cílů nařízení však dochází francouzská vláda k závěru, že čl. 8 odst. 1 nařízení ukládá, v rámci věcného vyrovnání zájmů, aby možnost nápravy doručení neuskutečněného z jazykových důvodů byla zakotvena ve vnitrostátním právu.

b) Právní posouzení

59. Jak již bylo naznačeno [35], je třeba nejprve přezkoumat, zda neexistence úpravy právních důsledků v čl. 8 odst. 1 nařízení ukládá, resp. připouští použití vnitrostátních právních předpisů. Proto je třeba prozkoumat předpisy práva Společenství, které by se případně mohly zabývat právními důsledky, které jsou předmětem této diskuse.

i) K rozhodnému právnímu řádu

60. Jeví se z mnoha hledisek jako diskutabilní, že by se právní důsledky legitimního uplatnění práva odmítnout přijetí písemnosti dle čl. 8 odst. 1 nařízení měly řídit vnitrostátními právními předpisy pouze proto, že nařízení právní důsledky výslovně neupravuje.

34 — Viz výše, poznámka pod čarou 32.
35 — Viz výše, bod 37.

61. Právě historie vzniku nařízení ukazuje, že vnitrostátní právní řády často nedokáží řešit otázky mezinárodního doručování ve smyslu efektivního průběhu řízení ani dostatečné ochrany oprávněných zájmů žalobce na straně jedné a žalovaného na straně druhé. Také nástroje mezinárodního práva se ukázaly být nedostačujícími, takže bylo nezbytné přijmout iniciativu na úrovni Společenství. Nařízení č. 1348/2000 proto dává k dispozici specifický nástroj v podobě decentralizovaného postupu dle článku 2 a následujících, který je možné používat pouze autonomním způsobem – dokonce a právě s ohledem na případné mezery v úpravě. Dle mého mínění existuje zjevná souvislost mezi uznáním práva – zde v podobě práva na odmítnutí přijetí písemnosti – a právními důsledky uplatnění tohoto práva.

62. Tato nutnost autonomního výkladu specifických nástrojů práva Společenství může být odůvodněna také cíli dotčené úpravy [36]. Cílem nařízení je další rozvoj prostoru svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob [37]. Již sám tento cíl vyžaduje co největší sbližování právních důsledků práv vyplývajících z tohoto nařízení, protože rozdílný výklad právních důsledků by vedl k nepřijatelné právní nejistotě a roztříštěnosti, zvláště pokud jde o oblast občanského práva procesního, která je na základní práva citlivá.

63. V této souvislosti je třeba dále uvážit, že ve čtvrtém bodu odůvodnění nařízení je jeho nutnost odůvodněna tím, že jeho cílů nemůže být uspokojivě dosaženo na vnitrostátní úrovni. „Únik" do vnitrostátního práva za účelem vyplnění možných mezer v úpravě se jeví na tomto pozadí jako málo konzistentní.

64. Přitom je také nutné zvážit, že právo členských států by mohlo nápravě bránit, resp. by mohlo odlišně upravovat způsob jejího provedení. Pokud by vnitrostátní právní řád bránil nápravě, vyvstala by otázka hranic procesní autonomie každého členského státu naopak na úrovni Společenství – například z hlediska zásady efektivity. Tuto „okliku" přes vnitrostátní právo si můžeme ušetřit, pokud nařízení – při přiměřeném zohlednění jeho omezeného rozsahu působnosti – vykládáme autonomně, pokud jde o právní důsledky oprávněného uplatnění práva odmítnout přijetí dle čl. 8 odst. 1.

36 — Soudní dvůr tak činí také v jiných oblastech práva Společenství: budiž zde uvedeno například jen to, že Soudní dvůr vyložil právní pojem „souhlas" – obsažený právě v občanském právu členských států – uvedený v čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 89/104/EHS, ze dne 21. prosince 1988, ve svém rozsudku ze dne 20. listopadu 2001, Zino Davidoff a Levi Strauss (C-414/99 až C-416/99, Recueil, s. I-8691) autonomně na základě cílů této směrnice. Viz také – v souvislosti s nařízením – Mignolet (citováno v poznámce pod čarou 6), s. 352: „[...] l'objectif poursuivi par un instrument communautaire est déterminant lorsqu'il s'agit de sanctionner une règle de procédure qu'il établit".

37 — Viz první bod odůvodnění nařízení.

65. Je tedy nutné konstatovat, že rozsah působnosti nařízení nezahrnuje jen podmínky pro odmítnutí přijetí doručovaných písemností ze strany příjemce, nýbrž musí zahrnovat také jeho právní důsledky.

ii) K možným důsledkům doručení neuskutečněného z důvodu oprávněného uplatnění práva odmítnout přijetí

66. Sporné je, zda doručení, které se nemohlo uskutečnit na základě oprávněného uplatnění práva odmítnout přijetí dle čl. 8 odst. 1 nařízení, je třeba posuzovat jako celkově neplatné, nebo jestli může způsobit jisté právní účinky.

– Je překlad doručované písemnosti předpokladem platnosti doručení?

67. Nejprve je třeba zdůraznit, že nařízení č. 1348/2000 ani dle svého znění, ani dle své systematiky a ani dle svého účelu překlad doručované písemnosti nevyžaduje. Pokud však není takový překlad pojat jako předpoklad platnosti doručení, není zřejmé, jak může být jeho neexistence považována za důvod neplatnosti procesu doručování.[38]

68. Povinnost žadatele, tedy osoby, v jejímž zájmu se uskutečňuje doručování, nechat doručovanou písemnost přeložit do jazyka „dožádaného" státu, nikde z nařízení nevyplývá[39].

69. Z čl. 8 odst. 1 nařízení pouze vyplývá, že neexistence překladu doručované písemnosti odůvodňuje právo příjemce odmítnout přijetí. Teprve při uplatnění, resp. neuplatnění tohoto práva bude jasné, zda se doručení dotčené písemnosti uskutečnit mohlo nebo ne.

70. Odkaz v čl. 7 odst. 2 nařízení na „všechna opatření nezbytná k doručení písemnosti" neodůvodňuje názor, že neexistence překladu do jednoho z jazyků uvedených v čl. 8 odst. 2 vede k úplné neplatnosti příslušného doručení. Toto ustanovení pouze stanoví, že forma doručení se

38 — Z tohoto pohledu se v případě chybějícího překladu zasílané písemnosti nejedná o *nedostatek* týkající se procesu doručování a zasílání.

39 — V tomto smyslu, ovšem s odkazem na úmluvu, Burgstaller, „Kapitel 81: Europäische Zustellungsverordnung', v: *Internationales Zivilverfahrensrecht*, čl. 5 bod 1. Viz zvláště důvodová zpráva k Evropské úmluvě o doručování (citováno v poznámce pod čarou 21), pokud jde o článek 8: „Úmluva nezavazuje ovšem žadatele doručit písemnost vyhotovenou v jednom z uvedených jazyků nebo do tohoto jazyka přeloženou, nýbrž umožňuje adresátovi odmítnout přijetí písemnosti s odůvodněním, že uvedená ustanovení nebyla dodržena."

v zásadě určuje podle práva přijímajícího členského státu, aniž by zpochybňovalo neexistenci povinnosti dodat překlad, která sama vychází z nařízení.

71. Také čl. 8 odst. 2 nařízení odporuje názoru, že neexistence překladu do jednoho z jazyků uvedených v čl. 8 odst. 1 vede k úplné neplatnosti příslušného doručení. Pokud se podle tohoto ustanovení písemnosti, u nichž je vyžadován překlad, musejí vrátit, je namístě dovodit, že první doručení má jistý účinek i bez dodržení jazykového pravidla dle čl. 8 odst. 1 nařízení. Pokud by tomu tak nebylo, bylo by zbytečné vracet písemnosti, které mají být přeloženy – avšak ne ostatní – žadateli, protože ten by byl bez toho povinen doručit přeložené písemnosti, aby vůbec dosáhl právních účinků. V každém případě se jeví jako málo slučitelné s cíli efektivity nařízení, aby právní důsledky byly rozděleny tak, že by se omezovaly pouze na část, která nebyla vrácena, zatímco písemnosti vrácené kvůli překladu by žádné právní účinky nezakládaly.

72. Jiné místo nařízení – takzvaný postup nápravy podle čl. 6 odst. 2 nařízení [40] - jasně ukazuje, že úplná neplatnost uskutečněného prvního doručení – bez překladu – by se neslučovala s cíli efektivity nařízení. Toto ustanovení je založeno na myšlence, že nemožnost vyhovět žádosti o doručení – což se dá dobře srovnat s případem, kdy neexistence překladu umožní vznik práva odmítnout přijetí – jako taková nemůže vést k tomu, že by žádost o doručení bylo třeba posuzovat tak, jako by nebyla nikdy podána – jako je tomu v případě neplatnosti. Naopak je třeba se pokusit nejprve o nápravu. Vrácení písemnosti, jejíž překlad je vyžadován, podle čl. 8 odst. 1 nařízení je založeno na stejné myšlence.

73. Proti úplné neplatnosti prvního doručení z důvodu oprávněného uplatnění práva odmítnout přijetí hovoří také neexistence jasného právního základu, na kterou Komise právem upozorňuje.

74. K tomu dále přistupuje, že opačný názor by učinil úplnou neplatnost prvního doručení závislou na případném uplatnění práva příjemce odmítnout přijetí – a ne na objektivním dodržení jazykových podmínek,

40 — Podle tohoto ustanovení, pokud není možné vyhovět žádosti o doručení na základě zaslaných informací nebo písemností, „spojí se přijímající subjekt nejrychlejším možným způsobem s odesílajícím subjektem k získání chybějících informací nebo písemností".

což by opět přineslo výhody pouze příjemci [41].

75. V této souvislosti je nutné neztrácet ze zřetele, že právo odmítnout přijetí sice slouží ochraně příjemce, avšak to neznamená, že by tento příjemce odmítáním přijetí písemnosti mohl, resp. měl mít možnost soudní řízení paralyzovat.

76. Že se ochrana příjemce z jazykového hlediska nesmí absolutizovat, je zřejmé nejen z toho, že jazykové pravidlo v čl. 8 odst. 1 nařízení zvolilo abstraktní přístup k posuzování jazykových znalostí dotčeného příjemce, nýbrž i z toho, že nařízení vedle formálních způsobů doručování dle svých článků 2 a následujících uznává další – rovnocenné [42] – způsoby doručení, zejména např. v praxi široce rozšířené poštovní doručování [43]. Dle čl. 14 odst. 2 nařízení je věcí členského státu blíže určit podmínky, za „jakých bude přijímat doručení soudních písemností poštou". Poté, co jen málo členských států [44] oznámilo jazykové podmínky, bylo ve třetí aktualizaci údajů členských států dle čl. 23 odst. 1 nařízení [45] vyjasněno, že „skutečnost, že členský stát nesdělil k článku 14 žádné zvláštní jazykové pravidlo, implicitně [znamená], že jazykové pravidlo článku 8 platí". Jakou hodnotu je třeba přikládat tomuto prohlášení, se však jeví jako nejasné [46].

77. Ve smyslu vzájemného vyrovnání zájmů účastníků řízení nesmí však odmítnutí přijmout písemnost zbavit žadatele jeho ústavního práva na zákonného soudce, což by nastalo, kdyby po odmítnutí přijetí již neměl žádnou možnost dodržet případné lhůty k opravným prostředkům.

41 — Že je nutné chránit jak žadatele, tak i adresáta písemnosti, je navíc zřejmé z článku 9 nařízení, který se týká data doručení. Viz zde De Leval a Lebois, „Betekenen in Europese Unie op grond van de Verordening 1348/2000 van 29 mei 2000", v: *Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening*, 2001, 169 (s. 185), body 6 až 38.

42 — O rovnocennosti se vedou spory. Dle mého mínění nejsou náhradní způsoby doručení podřadné. Viz například Gsell (citováno v poznámce pod čarou 23), 115 (s. 117); Mignolet (citováno v poznámce pod čarou 6), s. 349; De Leval a Lebois, „Signifier en Europe sur la base du règlement 1348/2000: bilan après un an et demi d'application", v: *Liber amicorum Pierre Marchal*, s. 261, bod 6; Frigo (citováno v poznámce pod čarou 23), s. 138 a násl.; naopak však zejména Heß (citováno v poznámce pod čarou 11), 15 (s. 20); Ekelmans, *Journal des tribunaux No. 6014* (2001), 481.

43 — Podle čl. 14 odst. 1 nařízení může každý členský stát „doručovat soudní písemnosti osobám s bydlištěm v jiném členském státě přímo poštou".

44 — Přehled od Malan (citovaný v poznámce pod čarou 26), bod 11.

45 — Třetí aktualizace údajů členských států podle čl. 23 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, C 13, str. 2).

46 — Odpovídající pochybnost vyjadřuje také Boularbah, „Le cadre général des règles communautaires en matière de procédure civile: coopération judiciaire, droit judiciaire européen et droit processuel commun", v: *Le droit processuel et judiciaire européen – Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003, 167 (s. 180); v této věci jde dále než Mignolet (citováno v poznámce pod čarou 6), s. 351.

78. Jak vyplývá z čl. 8 odst. 1 písm. b) ve spojení s čl. 5 odst. 2 nařízení, je záměrem nařízení též ochránit žadatele před zbytečnými náklady – k nimž patří zejména náklady na překlady. Jestliže však žadatel nechá z obavy z negativních následků případného odmítnutí přijmout písemnost na dodržení lhůt preventivně vyhotovit překlad do jednoho z jazyků uvedených v čl. 8 odst. 1, vylučuje to jakékoli zjednodušení, které má nařízení přinášet – také ve smyslu šetření nákladů.

– Účinky prvního doručení po uplatnění práva odmítnout přijetí

81. Odporující si zájmy žadatele na jedné straně a adresáta na druhé straně mohou být respektovány tak, že uplatnění práva odmítnout přijetí vede k přerušení řízení[47].

82. Tento odkladný účinek jednak zamezuje tomu, aby odmítnutí adresáta přijmout písemnost jako jednostranný projev vůle zbavilo první doručení jeho plné právní účinnosti a tím vzalo žadateli nezbytnou právní ochranu. Zvláště běh případných procesních lhůt, které je nutné dodržet, je pozastaven až do soudního rozhodnutí, zda bylo odmítnutí přijmout písemnost oprávněné.

79. Z uvedeného je možné vyvodit, že ani znění, ani historie vzniku, ani systematika, ani smysl a účel nařízení nenaznačuje, že uplatnění práva odmítnout přijetí písemnosti dle čl. 8 odst. 1 nařízení má vést k úplné neplatnosti dotčeného doručení. S písemností, která na základě oprávněného uplatnění práva odmítnout přijetí dle čl. 8 odst. 1 nařízení nemůže být doručena, není proto možné zacházet tak, jako by k pokusu o její doručení nikdy nedošlo.

83. Na druhé straně jsou zaručena práva obhajoby adresáta prostřednictvím odmítnutí přijmout písemnost a jeho bezodkladným sdělením dle čl. 8 odst. 2 nařízení[48]. Odkladný účinek odmítnutí přijmout písem-

80. Sporné zůstává, jaké právní účinky může mít první doručení navzdory oprávněnému uplatnění práva odmítnout přijetí.

47 — V tomto smyslu se vyjadřuje také De Leval a Lebois (citováno v poznámce pod čarou 41), body 6 až 38.

48 — V rozsudku Lancray (citováno v poznámce pod čarou 33) sice Soudní dvůr zdůraznil s odkazem na rozsudek Debaecker (ze dne 11. června 1985 ve věci 49/84, Recueil, s. 1779), že dle preambule k Bruselské úmluvě má být tímto dokumentem zajištěno zjednodušení formalit vzájemného uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, tohoto cíle však nesmí být dosaženo tím, že budou nějakým způsobem omezena práva obhajoby.

nost slouží k ochraně adresáta v tom, že první doručení nemůže nabýt plné právní účinnosti v jeho neprospěch.

84. Odkladný účinek nemá vliv na pravomoc soudu, u kterého probíhá řízení, v jehož rámci byla písemnost doručována, rozhodnout o tom, jestli odmítnutí přijmout písemnost bylo oprávněné [49].

85. Ve prospěch odkladného účinku hovoří také čl. 19 odst. 1 nařízení, který stanoví přerušení řízení pro případ nedostavení se žalované strany k soudu. Tím spíše to pak musí platit, odmítne-li žalovaný přijmout písemnost s odkazem na jazykové pravidlo nařízení.

86. Z uvedeného je třeba konstatovat, že odkladný účinek, který nastal v důsledku odmítnutí přijmout písemnost ve prospěch adresáta, se ruší teprve úplným doručením, zatímco odkladný účinek ve prospěch žádajícího účastníka řízení zaniká již rozhodnutím soudu, že vrácení bylo oprávněné.

49 — Viz k tomu důvodová zpráva k Evropské úmluvě o doručování (citováno v poznámce pod čarou 21), pokud jde o článek 8: „Dojde-li ke sporu o to, zda adresát rozumí jazyku, ve kterém je vyhotovena písemnost, je nutné o tom rozhodnout dle použitelných ustanovení, například tím, že je před soudem, u kterého probíhá řízení, v jehož rámci byla tato písemnost doručována, vznesena otázka řádného doručení."

3. K třetí předběžné otázce týkající se způsobů následného zasílání překladu doručovaných písemností

87. Zbývá zodpovědět třetí předběžnou otázku týkající se způsobů následného zaslání překladu doručované písemnosti.

88. Přitom je třeba zvláště vyjasnit, jaké právní účinky má dotčená písemnost – a zejména k jakému časovému okamžiku –, pokud bylo nejdříve přijetí písemnosti oprávněně odmítnuto a postup doručování musel být opakován s připojeným překladem.

a) Argumenty účastníků řízení

89. Také ohledně způsobů provedení případné nápravy uvádějí účastníci písemného řízení různé názory.

90. Většina účastníků řízení zdůrazňuje – při neexistenci harmonizace procesního práva – rozsáhlou působnost vnitrostátního práva, zvláště práva odesílajícího členského státu, ohledně způsobů provedení případné

nápravy. Jen *portugalská vláda* navrhuje, aby také způsob následného doručení překladu byl určen výlučně dle nařízení č. 1348/2000.

91. *G. Leffler* navrhuje určit lhůtu k „opravě" žádosti o doručení dle vnitrostátního práva, ale způsob doručení dle nařízení a vnitrostátního prováděcího zákona.

92. *Německá vláda* dodává – potud v souladu se svým právním názorem k první předběžné otázce –, že přísluší soudu odesílajícího členského státu ověřit, zda bylo odmítnutí přijetí oprávněné či nikoli. Právní účinky by se rovněž řídily dle *lex fori*, a to včetně způsobů následného doručení překladu, které jsou tímto právem připuštěny.

93. *Francouzská vláda* navrhuje diferencovanou odpověď na třetí předběžnou otázku v tom smyslu, že následné doručení překladu se má uskutečnit postupem, který stanoví nařízení, v ostatním však má soud odesílajícího členského státu použít své vnitrostátní právo.

94. *Komise* uplatňuje, že právní účinky uplatnění práva odmítnout přijetí dle čl. 8 odst. 1 nařízení nemohou být určeny zcela autonomně v tom, že jednak soud odesílajícího členského státu rozhoduje o oprávněnosti uplatnění tohoto práva, a jednak případná náprava se musí uskutečnit rovněž podle podmínek odesílajícího členského státu, přičemž se rozumí, že určitá ustanovení nařízení – například výpočet lhůt dle článku 9 – je třeba použít obdobně.

b) Právní posouzení

i) Rozhodnost vnitrostátního práva

95. Je celkem nepochybné, že zákonodárce Společenství nesledoval nařízením č. 1348/2000 úplnou harmonizaci procesního práva členských států. Vzhledem k tomu je třeba v duchu nařízení vyjít z toho, že soud odesílajícího členského státu má zásadně rozhodovat dle svého vlastního procesního práva (*lex fori*).

96. Pro toto hovoří zvláště článek 9 nařízení, který ohledně data doručení částečně odkazuje na právo přijímajícího členského státu (odstavec 1), částečně však také na právo odesílajícího členského státu (odstavec 2 týkající se lhůt řízení, které má dodržet žadatel), stejně jako článek 19 týkající se nedostavení se žalované strany k soudu. Dle tohoto článku 19 má dotčený soud při-

jímacího státu zejména objasnit, zda se doručení uskutečnilo či neuskutečnilo dle pravidel přijímajícího členského státu. Je třeba uvést také čl. 7 odst. 1, který při doručování výslovně odkazuje na právo členských států.

97. Pokud však právní otázka související s následným zasíláním překladu doručované písemnosti spadá do oblasti působnosti nařízení, nevidím žádný důvod k tomu, aby se toto nařízení neuplatnilo. Jeví se tak přesvědčivým názor francouzské vlády, podle kterého se má zaslání uskutečnit dle nařízení.

ii) Podmínky druhého zasílacího a doručovacího postupu

98. Tento bod vyplývá ze třetí předběžné otázky, která se v podstatě táže na – časové a praktické – způsoby následného zaslání doručované písemnosti včetně překladu do jednoho z jazyků uvedených v čl. 8 odst. 1 nařízení.

99. Nařízení neobsahuje v této věci žádná bezprostředně použitelná ustanovení. Kromě formy doručované písemnosti neexistuje ani výslovná úprava podmínek nového doručení, ani případných lhůt, ve kterých by se mělo uskutečnit.

100. Jestliže na základě autonomního výkladu nařízení uznáme, že odmítnutí adresáta přijmout písemnost přerušuje řízení, k výpočtu lhůt může být analogicky použit článek 9, přičemž se rozumí, že toto ustanovení představuje pouhé kolizní pravidlo, a odkazuje tak logicky na vnitrostátní právo.

101. Pokud odkazuje čl. 7 odst. 1 s ohledem na formu doručení na právo členských států – v první řadě na právo přijímajícího státu –, nemůže platit pro nové zaslání a doručení písemnosti včetně překladu nic jiného, neboť z tohoto pravidla je zřejmé, že úprava formy doručení nespadá do oblasti působnosti nařízení. Toto řešení vyžaduje také nařízením zamýšlená ochrana adresáta a úvahy o právní jistotě: sice není zcela vyloučeno, že adresát – bez ohledu na jemu příslušející právo odmítnout přijetí a jeho případné uplatnění – je již při prvním pokusu o doručení schopen svou obhajobu připravit efektivně [50]; to však neodůvodňuje zrušení

50 — Například tehdy, když na základě zvláštních okolností jednotlivého případu je skutečně schopen po obsahové stránce doručované písemnosti porozumět.

mechanismu použitého v nařízení k ochraně adresáta – založeného na abstraktním přístupu.

102. Je nadto také nezbytné, aby se adresát mohl obrátit v případě opětovného chybného doručení na instituce určené v řízení. Tato právní ochrana by mohla být zpochybněna například tehdy, pokud by se doručení uskutečnilo jiným způsobem, který nepodléhá povinnosti poučení o opravných prostředcích při vrácení žádosti. Cílem je jednotná právní ochrana, která může být zajištěna pouze při jednotné formě doručování.

V – Závěry

103. Z těchto důvodů navrhuji, aby Soudní dvůr na položené otázky odpověděl takto:

„1) Článek 8 odst. 1 nařízení (ES) č. 1348/2000 je třeba vykládat tak, že odmítnutí adresáta přijmout písemnost z důvodu nedodržení jazykového pravidla stanoveného tímto ustanovením nevede k tomu, že je třeba doručení jako celek považovat za neplatné. Má však odkladný účinek, který vůči žadateli trvá tak dlouho, dokud není vyjasněno, zda je odmítnutí oprávněné, a vůči příjemci tak dlouho, dokud není uskutečněno řádné doručení.

2) Opakování postupu doručení po provedení případně nezbytných překladů se řídí ve stejném rozsahu nařízením č. 1348/2000 jako první doručení neuskutečněné z důvodu odmítnutí přijetí."